

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ข่าวโทรทัศน์ของไทยปัจจุบันมีพัฒนาการที่เห็นได้ชัด งานข่าวโทรทัศน์ที่นำเสนอทางหน้าจอส่วนใหญ่ จึงอยู่ในสภาพเป็นเพียงข่าวประชาสัมพันธ์หน่วยงานราชการต่างๆ หรือไม่ก็เป็นข่าวภารกิจของบุคคลที่มีอำนาจในบ้านเมืองเท่านั้น สื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ได้ทำหน้าที่เป็นผู้สังเกตการณ์เหตุการณ์ต่างๆ และเสนอแก่สาธารณชนเป็นการตอบสนองความต้องการของผู้ที่แสวงหาข่าวสาร เพื่อให้ทันโลกทันเหตุการณ์ ทั้งข่าวสารประเภทให้ข้อมูลความรู้ เช่น ข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวสังคม ข่าวอาชญากรรม ข่าวต่างประเทศ รวมทั้งข่าวประเภทผสมระหว่างรายการข่าวกับรายการบันเทิง เรียกว่า รายการสาระบันเทิงหรือรายการปกณกะบันเทิง ซึ่งจัดเป็นพัฒนาการใหม่ของข่าว ที่ผสมเอาความบันเทิงเข้าไปในรายการด้วย ทำให้ผู้ชมข่าวเกิดอารมณ์ขัน เกิดเสียงหัวเราะขึ้น ซึ่งถือเป็นรายการที่ชมแล้วเกิดการผ่อนคลายความตึงเครียด

รายการสาระบันเทิงในปัจจุบันที่เกิดขึ้นคล้ายคลึงกันในลักษณะของการนำเสนอและในระยะเวลาที่ใกล้เคียงกัน ที่จัดอยู่ในรายการผสมระหว่างข่าวและความบันเทิง ได้แก่

1. รายการ “เก็บตก” ทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3
2. รายการสะเก็ดข่าว ทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7
3. รายการสาระชั้น ทางสถานีโทรทัศน์ไอทีวี

ลักษณะรูปแบบของรายการทั้งสามมีลักษณะคล้ายคลึงกัน แต่ก็มีจุดที่แตกต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยจะได้ศึกษาถึงลักษณะที่แตกต่างกันของทั้งสามรายการ และนำจุดเด่นของรายการเก็บตกมาศึกษาวิจัย

รายการสะเก็ดข่าว เริ่มจากคอลัมน์หนึ่งในรายการข่าวภาคค่ำ คือรายการเส้นทางสู่สภาอันเป็นแนวคิดของผู้บริหารฝ่ายข่าวที่ต้องการนำเสนอเรื่องราวต่างๆ ที่เป็นเกร็ดเล็กเกร็ดน้อย

เหล่านี้ ก็จะถูกนำเสนอคล้ายกับคอลัมน์ซุบซิบในหนังสือพิมพ์ และมีเนื้อหาเกี่ยวกับการเลือกตั้ง หลังจากการเลือกตั้งผ่านพ้นไป รายการเส้นทางสู่สภาได้สิ้นสุดลง ทางผู้บริหารฝ่ายข่าวช่อง 7 ได้มีความคิดว่าการนำเสนอข่าวในลักษณะที่เป็นเกร็ดเล็กเกร็ดน้อย เบาสมองแบบ “เส้นทางสู่สภา” น่าจะนำมาใช้ได้อีก โดยเปลี่ยนเนื้อหาจากเรื่องการเลือกตั้งมาเป็นเรื่องราวต่างๆ ไป จึงให้ชื่อว่า “สะเก็ดข่าว” โดยเริ่มจากได้จัดให้มีสะเก็ดข่าวร้องทุกข์ด้วย เพื่อนำเสนอเรื่องราวความทุกข์ของชาวบ้าน ต่อมาได้ตัดทิ้งไป โดยสะเก็ดข่าวจะเน้นการล้อเลียนเสียดสีนักรการเมืองเป็นส่วนใหญ่ เช่นเดียวกันกับรายการสาระชั้น ซึ่งนำเสนอการล้อเลียนเสียดสี และเจาะลึกชีวิตของนักรการเมืองที่เป็นที่สนใจของประชาชน โดยรายการสาระชั้นจะเป็นรายการปฏิกะบันเทิงที่เน้นการนำเสนอเฉพาะข่าวการเมืองเป็นสำคัญ และจะเจาะลึกข่าวเกี่ยวกับการเมืองที่เป็นที่สนใจกันในขณะที่น่าเสนอ รวมทั้งนักรการเมืองที่ตกเป็นข่าวในขณะที่มีกรออกอากาศ ซึ่งแตกต่างจากรายการ “เก็บตก” คือ รายการ “เก็บตก” เริ่มต้นนำเสนอในปี 2541 เป็นแนวนโยบายของผู้บริหารช่อง 3 ที่จะทำให้ข่าวภาคค่ำช่วง 19.30-20.30 เป็นช่วงที่มีสีสัน รายการ “เก็บตก” มีลักษณะเป็นภาพข่าว หลุดๆ จากทุกสายข่าวไม่ว่าจะเป็นข่าวสังคม ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวการเมือง ข่าวภูมิภาค ข่าวอาชญากรรม หรือ แม้กระทั่งข่าวต่างประเทศ จุดแตกต่างของรายการ “เก็บตก” ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะนำมาทำการวิจัยคือ รายการ “เก็บตก” เป็นการรวมความบันเทิงของทุกสายข่าวมานำเสนอ โดยไม่เน้นที่ข่าวการเมืองหรือภาพข่าวนักรการเมืองเหมือนกับรายการสะเก็ดข่าวและรายการสาระชั้น และยังมีการ์ตูนผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน ซึ่งแม้จะเป็นการล้อเลียนเสียดสีทางการเมือง แต่จากการพาดษ์เสียงและบุคลิกภาพของตัวการ์ตูน ซึ่งเขียนโดยคุณชัย ราชวัตร ทำให้การ์ตูนผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมินมีความหลากหลายในอารมณ์ขันที่อาจจะไม่ใช่การเมืองแท้ๆ แต่เป็นสถานการณ์บ้านเมืองที่เป็นที่น่าสนใจในขณะนั้นๆ และยังมีคู่มือความสดใส ความมีสีสันอยู่ในตัวรายการ และในตอนท้ายช่วงยังมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นของผู้ชมในการนำเสนอคำคม ข้อคิดท้ายช่วงอีกด้วย รวมแล้วรายการ “เก็บตก” คู่มือความเป็น วาไรตี้มากกว่ารายการสะเก็ดข่าวและรายการสาระชั้น ทำให้รายการ “เก็บตก” ดูออกจะเป็นก่อนไปทางรายการบันเทิงมากกว่าจะเป็นรายการข่าว ซึ่งผู้ชมชมแล้วจะเกิดความเพลิดเพลิน และเป็นรายการที่มีเวลานำเสนอรายการสั้น ประมาณ 2 - 2 1/2 นาที เท่านั้น ทำให้ในแต่ละวันนำเสนอข่าวได้ประมาณ 2-3 ชิ้น ดูแล้วไม่ทำให้เกิดการเบื่อหน่ายในการชมข่าว และภาพการ์ตูนก็คล้ายกับการที่ผู้ใหญ่กลับไปชมการ์ตูนเหมือนเด็กอีกครั้ง หากแต่เนื้อหาในการนำเสนอเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเมืองเท่านั้น

เสียงหัวเราะและอารมณ์ขันมีความสำคัญต่อการดำรงอยู่ของชีวิตมนุษย์และการอยู่ร่วมกันในสังคม เพราะถ้าปราศจากซึ่งอารมณ์ขันแล้วลองคิดดูเถิดว่าชีวิตเราจะแห้งแล้งขนาดไหน สังคมนั้นคงมีแต่ความเอาจริงเอาจังและผู้คนมีชีวิตอยู่กันอย่างตึงเครียด สังคมที่อยู่ในสภาพเช่นนี้แท้จริงแล้วไม่อาจดำรงอยู่ได้ เนื่องจากมนุษย์ไม่อาจทนแบกความเครียดไว้ตลอดโดยไม่มีกระบวนการความคับข้องใจออกไปเป็นระยะๆ ได้ เราจึงพบว่าเสียงหัวเราะและอารมณ์ขันเป็นสิ่งที่สอดแทรกอยู่ในทุกอณูของชีวิตประจำวันของคนทุกกลุ่มและทุกชาติ

การที่เสียงหัวเราะและอารมณ์ขันเป็นสิ่งที่มีการถ่ายทอดต่อกันมาจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งอย่างไม่ขาดสาย และมีการนำเสนอในรูปแบบใหม่ๆ ผ่านสื่อมวลชนประเภทต่างๆ ย่อมเป็นเครื่องแสดงว่าอารมณ์ขันมีบทบาทในชีวิตประจำวันของผู้คนในสังคม แต่เรายังขาดความเข้าใจอันลึกซึ้งเกี่ยวกับอารมณ์ขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านนิเทศศาสตร์ ซึ่งมีบทบาทอย่างสูงในการถ่ายทอดอารมณ์ขันไปสู่มหาชน การให้ความสนใจเรื่องอารมณ์ขันโดยพยายามทำการศึกษาอย่างมีขั้นตอน จึงมีความจำเป็นเป็นอันดับแรกในการที่จะเข้าใจถึงบทบาทและความหมายที่อารมณ์ขันมีต่อวิถีชีวิตมนุษย์และต่อกระบวนการสื่อสารในสังคม (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, 2536)

ผู้วิจัยจึงมีความตั้งใจที่จะศึกษาถึงกระบวนการผลิตช่วงเก็บตก เนื้อหาและรูปแบบของช่วงเก็บตกในซีพอร์ข่าวช่อง 3 ที่มีความหลากหลายในการนำติดตามชม จากเหตุผลข้างต้นที่กล่าวมาแล้ว เพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านและผู้สนใจ รวมถึงผู้สนใจที่จะทำการวิจัยถึงรายการประเภทเดียวกันนี้คือ รายการประเภทปกิณกะบันเทิงหรือรายการสาระบันเทิงได้ต่อไป ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการพัฒนาการรายงานข่าวให้มีสีสันและมีรูปแบบที่ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไป ทำให้ข่าวเป็นรายการที่น่าติดตามยิ่งขึ้นในอนาคตนี้

ปัญหาคำวิจัย

1. กระบวนการผลิตช่วงเก็บตกมีลักษณะอย่างไร
2. รูปแบบของช่วงเก็บตกเป็นอย่างไร
3. เนื้อหาของช่วงเก็บตกเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการผลิตช่วงเก็บตกในรายการซีพอร์ข่าว 3
2. เพื่อศึกษารูปแบบช่วงเก็บตกในรายการซีพอร์ข่าว 3
3. เพื่อศึกษาเนื้อหาช่วงเก็บตกในรายการซีพอร์ข่าว 3

ข้อสมมติฐานการวิจัย

รายการ “เก็บตก” มีลักษณะลูกผสมระหว่างรายการข่าวกับรายการบันเทิง มีลักษณะเป็นรายการ Infotainment ซึ่งเป็นพัฒนาการของรายการข่าวรูปแบบใหม่ และยังเป็นการเปลี่ยนแปลงการนำเสนอรายการข่าวของสื่อมวลชนไทยในรายการโทรทัศน์ ซึ่งนำเอาภาพข่าวที่ไม่สามารถนำเสนอได้ในรายการข่าวปกติมานำเสนอ ทำให้รายการได้รับความนิยมจากผู้ชมอย่างกว้างขวาง

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยรายการ “เก็บตก” ไว้โดยการบันทึกเทปรายการระหว่าง วันที่ 1 ธันวาคม 2542 – วันที่ 31 มกราคม 2543 รวมทั้งสิ้น 62 วัน ทั้งนี้เพราะเป็นช่วงที่ผู้วิจัยเริ่มเก็บข้อมูลในการทำวิจัยทั้งหมด 62 วัน ประกอบด้วย 129 ชิ้นข่าว เนื่องจากในแต่ละวันการนำเสนอข่าวเก็บตกมีจำนวนไม่เท่ากัน บางวันมีข่าวเดียว บางวันมีสองถึงสามข่าว

นิยามศัพท์

กระบวนการผลิต หมายถึง ขั้นตอนในการผลิต การรวบรวมและการคัดเลือกข่าว

รูปแบบ หมายถึง ลักษณะการนำเสนอของข่าว

เนื้อหา หมายถึง ตัวบุคคล เหตุการณ์ เรื่องราว ประเด็น แหล่งข่าว สถานที่ และสภาพแวดล้อมที่ปรากฏในข่าว

อารมณ์ขัน หมายถึง อารมณ์ที่สนุกสนานร่าเริง มีความขำขัน มองโลกในแง่ดี

Infotainment หมายถึง รายการโทรทัศน์รูปแบบผสม ระหว่างรายการประเภทข่าวสาร (news information) กับรายการประเภทบันเทิง (entertainment)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อสามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจเกี่ยวกับพัฒนาการของรายการข่าวในปัจจุบัน และการเปลี่ยนแปลงของสื่อมวลชนในอนาคตโดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์

2. เพื่อทราบถึงรูปแบบการนำเสนอและกระบวนการผลิตรายการข่าวลักษณะ Infotainment